

Καύκασος: Εμπειρία χωρίς σύνορα

Ιωάννα Παπάκη, Μαία, Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Ελληνικού Τμήματος "Γιατροί Χωρίς Σύνορα".

Άπειρες οι εμπειρίες με τους "Γιατρούς Χωρίς Σύνορα" και δύσκολο να επιλέξεις μια για να τη μοιραστείς. Παρ' όλα αυτά, όταν μου ζητήθηκε μια τέτοια επιλογή, λογικά η μνήμη μου θα έπρεπε να επιλέξει την πιο πρόσφατη εμπειρία. Αυτή, όμως, επέλεξε μια από τις παλαιότερες, γιατί οι πρώτες έχουν πάντα ξεχωριστή θέση μέσα στο μυαλό, αν και όλες, παλαιές και πρόσφατες παραμένουν ανεξίτηλες στο χρόνο.

Έτσι, πριν πολλά χρόνια, στο ξεκίνημα της πορείας μου με τους "Γιατρούς Χωρίς Σύνορα", βρέθηκα στον Καύκασο και συγκεκριμένα στα σύνορα της Γεωργίας με την Αμπχαζία, περίπου στο τέλος της πολεμικής σύρραξης για την ανεξαρτητοποίηση της Αμπχαζίας από τη Γεωργία. Το κύριο χαρακτηριστικό που έβλεπε πρώτα απ' όλα όποιος επισκεπτόταν τη χώρα εκείνη την εποχή, ήταν η αναρχία και η φτώχεια που είχαν συνδυαστεί και με την πτώση της Σοβιετικής Ένωσης. Ηλεκτρικό ρεύμα και νερό ήταν αγαθά, που μπορούσε κανείς να τα χαρεί μόνο για μια ώρα την ημέρα.

Το πρόγραμμα που κλήθηκα να εκτελέσω ήταν στο πλαίσιο του Οικογενειακού Προγραμματισμού, με κυρίαρχο μέρος την προώθηση αντισυλληπτικών μεθόδων, διαφορετικών της έκτρωσης, που ήταν η πιο δημοφιλής παρά τα γνωστά προβλήματα που προκαλεί, ιδιαίτερα όταν γίνεται επανειλημμένα, σε άθλιες συνθήκες υγιεινής, με σκουριασμένα σκεύη και χωρίς αναισθησία. Δεν θα ξεχάσω τις φωνές των γυναικών, που πέρναγαν αυτό το μαρτύριο στα παγωμένα και

μισογκρεμισμένα δωμάτια των Κλινικών, με θερμοκρασίες υπό το μηδέν. Θυμάμαι, επίσης, πόσο άναυδη είχα μείνει καθώς ενημερωνόμουν για τον αριθμό των εκτρώσεων, που κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής ηλικίας έφθαναν συνήθως τις 20-40 ανά γυναίκα!

Έτσι, το πρόγραμμα περιλάμβανε δωρεάν διανομή αντισυλληπτικών, ενημέρωση Γυναικολόγων και Μαιών στα νεότερα δεδομένα, τα οποία αφορούσαν τα μέσα αυτά, καμπάνια ενημέρωσης του πληθυσμού, καθώς και υποστήριξη των Μαιευτικών και Γυναικολογικών Τμημάτων των Νοσοκομείων και Ιατρείων της υπαίθρου, για την κάλυψη των αναγκών σε ιατροφαρμακευτικό εξοπλισμό και ανακατασκευή των βομβαρδισμένων κτιριακών εγκαταστάσεων των υποδομών υγείας. Τέλος, όπως κάθε πρόγραμμα των "Γιατρών Χωρίς Σύνορα" περιλάμβανε εκπαίδευση υγειονομικού προσωπικού σε θέματα υγιεινής, αντισηψίας και αποστείρωσης.

Κατά τη διάρκεια της εκτίμησης των αναγκών για την εκπόνηση του προγράμματος, είχα την ευκαιρία να τις διαπιστώσω και μέσα από μια προσωπική εμπειρία εκτέλεσης τοκετού.

Η επίτοκος ήταν πρόσφυγας από την Αμπχαζία. Βλέποντάς την στη γυναικολογική καρέκλα να πονάει και να σπρώχνει, με το προσωπικό γύρω να της φωνάζει, δεν πρόλαβα καλά καλά να διανοηθώ πώς θα εκτελέσω έναν τοκετό με γυμνά χέρια και πλύσιμο σε μια λεκάνη με λιγοστό νερό και σαπούνη, με λίγο αντισηπτικό για επάλειψη. Όταν την εξέ-

ταζα διαπίστωσα ότι με κοιτούσε τρομοκρατημένη, ειδικά όταν προσπαθούσα να μιλήσω με το προσωπικό μέσω της μεταφράστριας, που ήταν έτοιμη να λιποθυμήσει, αλλά δεν μπορούσε και να το αποφύγει γιατί δεν υπήρχε άλλος τρόπος. Η διαστολή ήταν 6 εκ., αλλά οι συνθήκες ευνοϊκές, οπότε περιμένοντας μισή ώρα φτάσαμε στην εξώθηση. Μετά από λίγες ανεπιτυχείς προσπάθειες και έχοντας μια πρωτοτόκο, θεώρησα ευνόητο να γίνει περινεοτομία, αλλά όταν άγγιξα το ψαλίδι, ένιωσα τις έντρομες φωνές όλων να προσπαθούν να με αποτρέψουν λόγω έλλειψης ραμμάτων.

Εξηγώντας τους ότι θα πάρουμε δα-νειακά ράμματα από το Χειρουργείο, τα οποία και θα αντικαθιστούσαμε άμεσα, πήρα τη συγκατάθεσή τους και προσπαθώντας να ηρεμήσω την επίτοκο έτσι ώστε να συνεργαστεί, φτάσαμε στο επιθυμητό, άκρως επιτυχημένο αποτέλεσμα –γιατί μόνο έτσι μπορεί να το χαρακτηρίσει

κανείς– καθώς αμέσως μετά την εξώθηση έγινε η τοποθέτηση του νεογνού σ' ένα μεταλλικό δίσκο, χωρίς κάλυμμα, για την ανάνηψη και έλλειψη οξυγόνου, θερμοκοιτίδας και γενικώς κάθε υποστήριξης για περιπτώσεις ανάγκης.

Είχε ήδη αρχίσει να σκοτεινιάζει. Μετά την έξοδο του πλακούντα, το φως που πέραγε από τα νάιλον στα παράθυρα ήταν η μοναδική πηγή φωτός για τη συρραφή του περινέου. Αλλά ένα κερύ βοήθησε όσο έπρεπε και η διαδικασία τελείωσε μετά από λίγο. Έμεινα με

το νεογέννητο κοριτσάκι και τη μητέρα του παρακολουθώντας την πρώτη τους επαφή. Ποτέ δεν θα ξεχάσω την ηρεμία εκείνων των στιγμών, αυτό που αργότερα ένιωσα πως δεν ήταν κάτι το πρωτόγνωρο, όταν είχα την πρώτη εμπειρία τοκετού στο σπίτι. Κάτω από διαφορετικές και πιο αντίξοες συνθήκες είχα ήδη την ευκαιρία να βιώσω τη μαγεία ενός τοκετού χωρίς ωδινόποιηση, όπως και την άμεση επαφή της μητέρας με το νεογνό. Μετά από δυο μέρες κατάφερα να τους επισκεφθώ ξανά.

Η μεγαλύτερη έκπληξη και το πολυτιμότερο “ευχαριστώ” που έχω πάρει ποτέ από τοκετό, ήταν η πρόταση να βαφτίσω το κοριτσάκι και να του δώσω το όνομά μου. Φεύγοντας από το

Μαιευτήριο με το βρέφος που ήταν 6 ημερών, παίρνοντας μαζί τους το στρώμα με τα κλινოსκεπάσματα και τα ρούχα που ήταν απαραίτητο να φέρνει μαζί του όποιος νοσηλευόταν στο Νοσοκομείο (όπως

και ξύλα για τις σόμπες θέρμανσης των θαλάμων!), οι συγγενείς μάς συνόδευσαν για τη βάφτιση σε μια μικρή πέτρινη εκκλησία της περιοχής.

Η μικρή Ιωάννα είναι σήμερα 11 ετών. Την άφησα πίσω όταν ήταν ενάμιση έτους. Την ξαναείδα μετά από 2 χρόνια που την επισκέφθηκα. Την τελευταία φορά που προσπάθησα να την ξαναδώ κατά τη διάρκεια αποστολής στην Αρμενία, έμαθα ότι η οικογένεια επέστρεψε στην Αμπχαζία. Ελπίζω την επόμενη φορά να τα καταφέρω...

